

АБРЕВІАТУРИ РОЗМОВНОГО ХАРАКТЕРУ В УКРАЇНСЬКОМОВНІЙ ІНТЕРНЕТНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Ярослав Голодюк. Абревіатури розмовного характеру в українськомовній інтернетній комунікації

У статті здійснено спробу детермінувати колоквіальні абревіатури, класифікувати їх стосовно структури та типу абревіації, виявити особливості адаптації їх українськомовним дискурсом інтернетної комунікації.

Ключові слова: колоквіальна абревіатура, інтернетна комунікація, колоквіальний акронім, адаптація колоквіальних абревіатур.

Ярослав Голодюк. Абревіатуры разговорного характера в украиноязычной интернетной коммуникации

В статье сделана попытка детерминировать colloquialные аббревиатуры, классифицировать их в соотношении со структурой и типом аббревиации, определить особенности их адаптации украиноязычным дискурсом интернет-коммуникации.

Ключевые слова: colloquialная аббревиатура, интернет-коммуникация, colloquialный акроним, адаптация colloquialных аббревиатур.

Yaroslav Golodyuk. Abbreviations of colloquial character are in Ukrainian-language internetniy communication

In the article an attempt is made to determine colloquial abbreviations, classify them according to their structure and type of abbreviation, discover peculiarities of their adaptation by Ukrainian-language discourse of Internet communication.

Key words: colloquial abbreviation, Internet communication, colloquial acronym, adaptation of colloquial abbreviation.

Однією з характерних словотвірних рис українськомовного писемного дискурсу є абревіація: темп життя українців, як і мовців більшості розвинених країн, є достатньо великим, а мова, як відомо, – основний рефлексор будь-якого типу життєдіяльності. Вплив абревіації не оминув і мовлення мережі Інтернет. У ній почалися розвиватися особливі типи скорочень, які, на нашу думку, є наслідком синтезу розмовного характеру комунікації в Інтернеті, рестриктивним характером писемного каналу та динамікою спілкування в мережі.

Скорочення в інтернетній комунікації – предмет наукового зацікавлення багатьох лінгвістів. Аналіз фахової літератури показав, що основними напрямками в дослідженні абревіатур у контексті їх функціонування в Мережі є:

- аналіз їх виникнення, поширення та функціонування в Інтернеті (Д. Крістал; В. Абрамов, Ю. Хуснулліна; О. Ємельянова; О. Алімурадов, М. Шлепкіна);
- дослідження семантики новоутворених абревіатур (Н. Єрьоміна; В. Хайдарова; М. Тібілова);
- їх типологія (Є. Коротких; М. Барт).

Однак жоден зі згаданих науковців не розглядає абревіацію крізь призму українськомовного інтернетного дискурсу та, на нашу думку, не здійснює повної типології скорочень відносно їх структури. Таким чином, **актуальність** досліджуваної теми не викликає застережень.

Мета дослідження – здійснити класифікацію новоутворених абревіатур за структурою, розкрити особливості їх адаптації українськомовним дискурсом інтернетної комунікації. Матеріал дослідження – повідомлення форумів „Тереveni” [19], „Гуртом” [18] та чату „ЛОЛІТ” [21]. Зразки повідомлень англійськомовного інтернетного дискурсу взято із онлайн-словника „Urban Dictionary” [15].

Аналіз текстів інтернетного дискурсу підтверджує думки тих учених, які вважають, що скорочення репрезентують принцип економії в мові [12]. Так, наприклад, О. Мешков зазначає: „Під загальною назвою „скорочення” криються численні та різноманітні процеси й результати, спільним для яких є те, що слово (...) стає коротшим порівняно зі своїми прототипами” [14, с. 15]. Якщо в розмовному мовленні скорочення реалізується в модифікації звукової структури слова, то в Інтернеті це явище зумовлене писемним каналом комунікації та тенденцією, якою Д. Крістал мотивує усі його види, – „save a keystroke” [22, с. 85] („жодної зайвої клавіші” (*пер. авт.*)), тому скорочення як інтенція до динамічної інтернетної комунікації, на нашу думку, найчастіше реалізується в емотіконах (: = „посміхаюся”, :(= „сумую” і под.), символічних ідеограмах (@ = „в” / „на”, \$ = „гроші”, \$ = „запитання»), словах-імітаціях уснорозмовного характеру („мона” (можна), „тра” (треба), „лю” (люблю)) та у розмовних абревіатурах, які і є **предметом** нашого дослідження.

За прийнятим більшістю вчених визначенням, абревіатура – це слово, утворене шляхом поєднання початкових звуків / літер або початкових елементів (морфем) слів [4, с. 27]. Оксфордський словник

англійської мови, розширюючи це поняття, подає дещо інше його визначення: „скорочена або стягнена форма слова чи фрази” [23], таким чином не акцентуючи на характері нередукованих елементів.

В інтернетній комунікації аббревіація набула якісно нового характеру: вона стала служити для скорочення часто вживаних фраз, тим самим редукуючи тривалість написання повідомлення. Такі конденсовані мовленнєві формули-кліше, які стилізують повідомлення, надаючи йому ігрово-розмовного, властивого для інтернетної комунікації, характеру, назовемо **колоквіальними аббревіатурами** (англ. „*colloquial*” – розмовний). Процес словотворення, який передбачає редукацію компонентів окремих часто вживаних висловлень або слів з метою конденсації їх на письмі під час інтернетної комунікації, умовно означимо *колоквіальною аббревіацією*.

В українськомовному сегменті Інтернету найбільш поширеними є колоквіальні аббревіатури англійської етимології. Рідше вживаються скорочення російського та українського походження, тому в процесі їх класифікації відштовхуємося насамперед від первинних – англійських – форм. Отже, зі структурного погляду колоквіальні аббревіатури можна класифікувати так:

– **ініційні** (або **колоквіальні акроніми**) – аббревіатури, утворені поєднанням початкових літер компонентів висловлень-кліше для утворення нових одиниць, що переважно читаються нероздільно. Як доводить аналіз повідомлень, найчастіше вживаними колоквіальними акронімами на згаданих форумах є: LOL (Laughing Out Loudly – „сміюся голосно”), ІМНО (In My Humble (Honest) Opinion – „на мою скромну думку”), OMG (Oh, my God! – „Боже мій!”). Для прикладу: „*Втім, нехай там мої вороги скупляються. LOL*”¹ [19]. Деколи вживаються ініційні колоквіальні аббревіатури російського чи українського походження, проте переважна їх більшість використовується для пейоративізації, дисфемізації чи обсінізації (вulgаризації) висловлення;

– **аббревіатури неалгоритмічного типу** – скорочення, утворені з часто вживаних слів, у яких довільно редукуються окремі графічні компоненти, що не є вирішальними в процесі декодування (а згодом – рецепції та інтерпретації). Очевидно, вирішальність / невирішальність графічних компонентів лексеми визначають первинні творці подібних скорочень, тому послідовність такої колоквіальної аббревіації простежити неможливо. Наприклад, pls (← **please** – „будь ласка”), abt (← **about** – „про”), fren (← **friend** – „друг”). Такі скорочення адаптуються в слов'янській Інтернет-комунікації шляхом транслітерації (pls → плс/плз: „(...),але у власному авто і без смердячого сусіда поруч. Поділіться інфою, **плз**” [19]);

– **аббревіатури ребусного типу** (назву виводимо із міркувань Д. Крістала, який вважає такі скорочення подібними до ребусів [22, с. 90]), утворені шляхом заміни компонента чи цілого слова літерою / цифрою, лексикалізована форма якої має ті ж (або наближені до них) фонетичні характеристики, що й замінюваний компонент. Наприклад: англ. C U ((see[si:] = C[si:]) + (you[ju:] = U[ju:]) ← see you – „бувай”); l8r (L+(ate[eit] = 8(eight[eit])) + R ← later – „пізніше”); b4 ((be[bi:] = B[bi:]) + (fore[fo:] = 4 (four[fo:])) ← before – „до”, „перед”); 2morr ((to[tu:] = 2(two[tu:])) + morr + (ow[ou] = O[ou]) ← tomorrrow – „завтра”). В українськомовній Інтернет-комунікації цей тип колоквіальних аббревіатур ще не адаптувався, проте потреба його виокремлення очевидна з погляду завершеності класифікації. Наведемо приклад уживання такого типу аббревіатур в англійськомовному інтернетному дискурсі: „*U bin there **b4**, bro?*” [15] („Have **you** been there **before**, bro?” – „Ти вже там був, друже?” (пер. авт.)). На нашу думку, фонетичне переосмислення лексикалізованих форм літер та цифр виникає у комунікантів у зв'язку з багатозначністю та омонімічністю лексем, що побутують в англійській мові. Є. Коротких вважає, що найпродуктивнішими цифрами-конструктами для такого типу аббревіатур є 2, 4 та 8 [11, с. 79]. Деякі колоквіальні аббревіатури ребусного типу можна відрізнити від цифри або літери лише в контексті. Для прикладу, „**2**”, залежно від контексту може бути цифрою чи розмовним скороченням (2 (two [tu:] = to [tu:] („до”) = too [tu:] („занадто”). Якщо в постпозиції до скорочення „**2**” (в значенні *to* – „до”) стоїть нікнейм (віртуальний антропонім користувача), то така конструкція вважається звертальною. З усіх колоквіальних аббревіатур ребусного типу лише форма „**2...**” подекуди вживається в слов'янському Інтернет-дискурсі: „**2 Norfolk** -хороше в баньці, еге ж?” [21]; (конструкція „**2 Norfolk**” є еквівалентом „звертаюся до користувача *Norfolk*”). Варто зазначити, що така реалізація апелювальної інтенції зумовлюється дигітальним (цифровим, віртуальним, притаманним інтернетній комунікації [7, с. 44]) жанром, у якому відбувається комунікація. Конструкція „**2...**”, таким чином, найчастіше використовується під час комунікації в чатах, де одночасно спілкується велика кількість людей, а тому виникає потреба конкретизувати адресата

¹ Тут і далі орфографію та пунктуацію прикладів збережено. Маркування жирним текстом – автора статті.

повідомлення. За нашими спостереженнями, продуктивним є поєднання ребусних та ініційних колоквиальних абревіатур, проте такий синтез поки що є результативним лише для англійськомовного інтернетного дискурсу: „**B4N I'll CU @ the restaurant**” [15] (**Bye for now, I'll see you at the restaurant**” – „Бувай наразі, побачимося в ресторані” (пер. авт.)). Як бачимо, у цьому прикладі для творення колоквиальної абревіатури B4N (Bye for ([fo:] = 4 (four [fo:])) Now) два компоненти були скорочені за принципом колоквиальних акронімів, а компонент „for” – за принципом абревіатур ребусного типу.

Аналіз досліджуваних повідомлень дає підстави стверджувати, що колоквиальні абревіатури пройшли декілька рівнів адаптації комунікантами українськомовного інтернетного дискурсу. Найповніше адаптувалися ініційні, а найменше (як було згадано вище) – колоквиальні абревіатури ребусного типу.

Першим рівнем адаптації умовно назвемо рецепцію мовцями значення колоквиальної абревіатури та компетентне використання її в повідомленнях, як-от: „**ІМНО**, навіть якщо він дійсно біологічний нащадок Павла Скоропадського, то нічого не міняє (...)” [18] або „**ОМГ!** 2 гривні за метро. Вони зовсім збожеволіли!” [19]. Аналіз повідомлень доводить, що перший рівень адаптації експліцитно пройшли лише ініційні та колоквиальні абревіатури ребусного типу.

Другим рівнем адаптації колоквиальних абревіатур українськими комунікантами є, на нашу думку, їх транслітерація під час активного комунікативного узусу (схожі міркування висловила М. Тібілова, аналізуючи адаптацію скорочень російськомовним дискурсом: „Вищий рівень засвоєння російською мовною системою демонструють абревіатури, що пишуться не лише латинськими, а й російськими літерами й характеризуються більшою прозорістю своєї структури” [17, с. 244]). Для прикладу: „**омг**, тут буває не вистачає грошей на маршрутку а ти про таксі...))” [19]; „не подобається зовсім псевдофілософ для домогосподарок **імхо**” [18].

Із колоквиальних абревіатур неалгоритмічного типу, очевидно, другий рівень адаптації пройшло лише скорочення „pls” → „плс” / „плз”: „(...) Якщо в тебе є точна інформація кинь **плз** лінк (...)” [19]. На нашу думку, це зумовлено побутуванням у розмовній сфері англійзму „пліз”, який неважко абревіювати до „плз”.

Третім рівнем адаптації називаємо аперцепцію комунікантами колоквиальної абревіатури крізь призму фонетико-морфологічних, лексико-семантичних характеристик рідної мови. Для абревіатур неалгоритмічного типу таке сприйняття, на нашу думку, стало наслідком переймання алгоритму одного виду абревіації і перенесення його на інший лінгвальний ґрунт. Наприклад, у східнослов'янському інтернетному дискурсі поширеною є форма **спс** (← рос. спасибо / укр. спасибі), утворена, очевидно, за аналогією до колоквиальних абревіатур неалгоритмічного типу англійської мови. Своєрідною є рецепція російською та українською інтернетною комунікацією колоквиальної абревіатури **pls**: англ. pls → рос., укр. **плс/плз** (транслітерація, II рівень адаптації); англ. pls → укр. **блск** (будь ласка (колоквиальна абревіація неалгоритмічного типу, III рівень адаптації)): „Тоді пояснить, **блск**, завдяки чому камінь бірюзи вібиває саме блакитний сектор спектру, а не скажімо помаранчевий?” [19].

Якщо говоримо про колоквиальні акроніми, то третій рівень їх адаптації реалізується в ігровій модифікації звукової та графічної структури, у переосмисленні семантики, зміні дериватологічних та синтаксичних властивостей. Так, наприклад, третій рівень адаптації колоквиального акроніма **LOL** характеризується такими факторами: для підсилення експресивізації мовці обрамлюють його графемами „о”, таким чином, на нашу думку, ономапоетично наближаючи акронім до фонації сміху: „**ололо** фігня це все) ніяких достовірних фактів про сіє чудо нема – лише бред (...)” [19] (пор. ахаха, охoho); подекуди модифікують його графічну структуру: „ага:”))) давай скажи це :.,))) я люблю Україну!!! **лолЪ**”. [19]. Крім того, показником повної адаптації цього колоквиального акроніма є те, що комуніканти від нього утворюють деривати: „ви часом не подруги? які ви дєвкі **лольні!**” [19], „мммм...**лолка**...чувак, своїм протиріччям ти мене лякаєш...у мене аж чьОлка чуть не відвалилась...яка агресія (...)” [19] – як видно з наведених прикладів, мовці оперують не просто денотативним значенням абревіатур, а цілими конситуаціями, що імплікуються з новоутворених лексем. Отже, можемо зробити висновок, що колоквиальний акронім за умов повної адаптації стає номеном-конденсатором окремих конситуацій та відповідних сем – репрезентантів того лексико-семантичного поля, що асоціюється з його (акроніма) значенневою домінантою. Цей процес умовно назвемо **семантичною конденсацією**. Унаслідок такої конденсації абревіатури, на нашу думку, набувають статусу лексем перехідного типу: вони активно вступають в дериватологічні процеси та несуть якісно нові значення, що зазвичай передавалися б декількома словами чи описовими конструкціями.

Звернемо увагу на приклади: (1) „*лол* дурак би, мабуть, почав доводити...”; (2) „*Карпа – журналістка – це найбільший ЛОЛ тижня, який я чула*”); (3) „*бета версія це лише початок війни і як вже давно відомо.. піднімає його глобал геймінг фактори, і це ололололо*” [19]. Форма акроніма **LOL** у першому висловленні, очевидно, репрезентує II ступінь адаптації, оскільки скорочення транслітероване і інтерпретується як субститут голосного сміху. Проте в другому й третьому висловленнях форми цього акроніма вживаються як окремі лексеми на позначення консигуацій, для коректної інтерпретації яких не достатньо лише використати денотативне значення колоквіальної аббревіатури, – потрібно декодувати контекстуальне її значення, переосмислити висловлення з позиції трансмісора.

Як уже згадувалось, одним із найбільш розповсюджених в інтернетній комунікації є колоквіальний акронім **ІМНО**, який в українськомовному дискурсі почав використовуватися мовцями в постпозиції до присвійних займенників, утворюючи таким чином семантично тавтологічну (на перший погляд) конструкцію: „*моє імхо таке, судить самі...*” [19]. Проте, вважаємо, для українськомовної інтернетної комунікації така конструкція є нормативною, оскільки внаслідок семантичної конденсації цей акронім почав вживатися для номінації поняття „особиста / власна / суб’єктивна думка”. Пор.: „*та тут на моє імхо половина малолітні сама знаєш хто (...)*”; „*А наші, бачте, іншої думки в основному (то не лише твоє імхо)*”; „*Ознайомтеся з проблемою глибше – думаю, моє імхо має право на існування*” [19]. Прикладом семантичної конденсації цього акроніма в російськомовному інтернетному дискурсі є лексема **имха**: „*Я вполне допускаю, что вот эта моя имха далека от справедливости, слишком резка и поспешна, юношеский максимализм, обида, расстройство и всё такое (...)*” [1].

Як бачимо, семантична конденсація зумовила субстантивацію колоквіальних акронімів **LOL** та **ІМНО**, у такий спосіб модифікуючи не лише їх семантичні та дериватологічні, а й синтаксичні властивості.

Варто звернути увагу й на те, що вживання колоквіальних аббревіатур не завжди є запорукою успішного спілкування в Інтернеті. Вдаючись до колоквіальної аббревіації, зокрема на українськомовному дислокаті комунікації, мовець реалізує передусім синтагматичну, а не парадигматичну мовну економію, оскільки він, хоч і витрачає менше мовленнєвих зусиль, – змушує потенційних реципієнтів дешифрувати аббревіатуру до рівня зрозумілих семантичних примітивів. Інколи вживання такої колоквіальної аббревіатури може призвести до девіації, як-от, наприклад, в комунікативній ситуації:

Amarok: „(...) коротше, он-топ: ОМФГ! =))”

Torry: „Що таке ОМГ я знаю. А що означає ОМФГ?” [19]

У подібних ситуаціях уживання колоквіальних аббревіатур є, очевидно, детриментальним (збитковим) для комунікації, тому баланс між синтагматичною та парадигматичною економією у таких випадках є показником комунікативної компетенції мовця.

Отже, проведений аналіз повідомлень інтернетних форумів „Теревені”, „Гуртом” та чату „ЛОЛІТ” дав можливість детермінувати колоквіальні аббревіатури як конденсовані мовленнєві формули-кліше, які стилізують повідомлення, надаючи йому ігрово-розмовного, властивого для інтернетної комунікації, характеру. Такі аббревіатури поділено за структурним показником на ініційні (колоквіальні акроніми), неалгоритмічного типу та ребусного типу. У статті з’ясовано, що після запозичення аббревіатури розмовного характеру пройшли три рівні адаптації в українськомовній інтернетній комунікації: (1) рецепція значення та компетентне використання в повідомленнях; (2) транслітерація під час активного комунікативного узусу; (3) аперцепція аббревіатури мовцями крізь призму фонетико-морфологічних, лексико-семантичних характеристик рідної мови. Таким чином, розкрито характер адаптації та особливості використання колоквіальних аббревіатур під час комунікації в українськомовному дискурсі мережі Інтернет.

Література

1. 07.07.2010 / Блог Катесины Форсайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сторінки : <http://katesina.diary.ru/p116258504.htm>.
2. Абрамов В., Хуснулина Ю. Аббревиация компьютерных технологий в терминах и сленгах / В. Е. Абрамов, Ю. А. Хуснулина. — Инфокоммуникационные технологии. — 2010, Т. 8. — № 2. — С. 105—110.
3. Алимуратов О., Шлепкина М. Инновационные лексические процессы в системе стереотипных конструкций современного англоязычного делового дискурса : аббревиация и сокращение / О. А. Алимуратов, М. А. Шлепкина. — Филологические науки. Вопросы теории и практики. — 2010, Т. 1. — № 1. — С. 20—29.
4. Ахманова О. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. — Москва : Советская энциклопедия, 1969. — 606 с.

5. Барт М. Компрессивное словообразование в современном русском компьютерном жаргоне / М. В. Барт. — Филологические науки. Вопросы теории и практики. — 2009. — № 2. — С. 55—60.
6. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Флорій Сергійович Бацевич. — Київ : Академія, 2009. — 376 с.
7. Горошко Е. Теоретический анализ Интернет-жанров : к описанию проблемной области / Горошко Е. И // „Жанры речи”: Сб. науч. ст. — Вып. 5 „Жанр и культура”. — Саратов : Наука, 2007. — С. 43—56.
8. Ерёмин Н. Словообразовательный потенциал устойчивых словосочетаний и фразеологизмов в компьютерном дискурсе / Н. К. Ерёмин. — Вестник ТГУ. Гуманитарные науки. Филология. — 2010. — №6 (86). — С. 224—228.
9. Ємельянова О. Особливості інтерперсонального спілкування в режимі SMS-повідомлень / О. В. Ємельянова. — Вісник Харківського національного університету. — 2010. — № 896. — С. 114—118.
10. Земская Е. Русская разговорная речь. Общие вопросы. Словообразование. Синтаксис / Е. А. Земская, М. В. Китайгородская, Е. Н. Ширяев. — Москва : Наука, 1981. — 276 с.
11. Коротких Е. Нерегулярные словообразовательные модели в сфере англоязычной электронной коммуникации / Е. Г. Коротких. — Мир науки, культуры, образования. — 2010. — № 1. — С. 78—80.
12. Мартине А. Принцип экономии в языке / А. Мартине // Новое в лингвистике: вып. III / под ред. и с предисл. В. А. Звегинцева. — Москва : Изд-во иностранной литературы, 1963. — С. 532—538.
13. Мечковская Н. Б. История языка и история коммуникации: от клинописи до Интернета / Н. Б. Мечковская. — Москва : Флинта, 2009. — С. 400—549.
14. Мешков О. Словообразование современного английского языка / О. Д. Мешков. — Москва : Наука, 1976. — С. 14—21.
15. Онлайн-словник „Urban Dictionary” [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.urbandictionary.com>.
16. Светличная Н. Лингвопрагматические свойства аббревиации и дезаббревиации в современном русском языке / Н. О. Светличная. — Филологические науки. Вопросы теории и практики. — 2008. — Т. 2, № 1. — С. 121—126.
17. Тибилова М. Особенности процесса освоения иноязычных аббревиатур / М. И. Тибилова. — Известия Российского государственного педагогического университета им. А. Герцена. — 2009. — № 119. — С. 242—246.
18. Форум „Гуртом” [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.hurtom.com>.
19. Форум „Теревені” [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.tereveni.org.ua>.
20. Хайдарова В. О некоторых видах аттракторов (на материале фразеоподсистемы языка Интернет-общения) / В. Ф. Хайдарова. — Проблемы истории, филологии, культуры. — 2008. — № 20. — С. 203—208.
21. Чат „ЛОЛІТ” (архів) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.lolit.eleks.lviv.ua>.
22. Crystal D. Language and the Internet / David Crystal. — Cambridge University Press, 2006. — 316 p.
23. Oxford English Dictionary Second Edition on CD-ROM (v. 4.0) [Електронний ресурс]. — Oxford University Press, 2009. — Назва з титульного екрану.